MUZISCHE OPVOEDING

DEELASPECT MUZIEK

Coaching Muzische Vorming - deelapect muziek
Wim Vanderwaeren @ De Parel - Heusden

Beluisteren van muziek. 'De Moldau' van B. Smetana

Door Wim Vanderwaeren

Welke doelen worden nagestreefd in deze les ?

B1. Bij het luisteren naar klanken en muziek kan ik wat ik hoor omzetten in een grafische notatie of elementaire vormen van traditionele notatie.

B3. Ik kan de structuur en de vorm van een ritme, een melodie of een klak- of muziekstuk aan de hand van de structurele principes (herhaling, variatie, contrast) herkennen en benoemen.

C4. Ik kan mijn beweging afstemmen op een klank, op muziek of op andere bewegingen..

C4. Ik kan zelf dansen ontwerpen om individueel of samen met anderen te dansen.

Bedoeling.

Naar aanleiding van het liedje 'Herfsttijd' uit 'Wiebe viert feest' willen we met de kinderen naar een stukje muziek luisteren. Stukje, ik bedoel een heus stuk van B. Smetana. Een heuse turf van meer dan een kwartier, maar met behulp van een verhaallijn en prenten zal het voor de kinderen zeer aangenaam en afwisselend zijn om dit stuk te beluisteren.

Bedrich (Frederik) Smetana wordt wel eens genoemd "De vader van de Tsjechische muziek" Tussen 1874 en 1879 schreef hij "Mijn Vaderland" ("Ma Vlast") , een groot muziekwerk dat uit zes delen bestaat. Één van deze delen heet "De Moldau" ("Vltava"). De Moldau is een rivier, in Tsjechië. De melodie heeft hij overgenomen van een oud Italiaans volkslied, voor het eerst opgenomen in het oud Gents beiaardboek… in 1664 !

Toen "De Moldau" voor de eerste keer op het programma voor een concert stond, had men, naar aanwijzingen van Smetana zelf, een verklarende tekst geschreven. Het is goed om die eerst te lezen, alvorens de muziek te beluisteren.

Benodigdheden.

CD Ma Vlast van Smetana, de Moldau. Ook te vinden in de bib of op het net.

6 themabeelden.

De geluidstrip (gemaakt bij de uitvoering van het stuk in Tsjechië meer dan 100 jaar geleden)

Lesgang.

De componist schildert in de muziek, hoe de Moldau uit *twee kleine bronnen* (I) ontspringt, van welke de ene stoeiend en snel in hoge, de andere rustiger in donkerder toonkleuren voorthuppelt. Dit wordt prachtig uitgebeeld door fluit en klarinet, die elkaar eerst afwisselen om later samen te gaan spelen, geholpen door "pizzicato-violen

Beide bronnen verenigen zich tot een stroompje, dat allengs tot een beek aangroeit. Deze dringt een woud binnen en doorstroomt het, onder het geheimzinnig ruisen van de bomen en de geur van het moeras en de bosbloemen. De strijkers zijn nu "sterker" en af en toe hoor je pauken, het koper en onmiskenbaar de triangel. Dit is het bekendste stukje van "De Moldau".

Uit de verte hoort men waldhoorns en *jachtgewoel* (II) Let op de Franse hoorns Bosbeekjes voeden hem onderweg en sterker verlaat hij het bos en stuwt zich kronkelend en schuimend voort door een vruchtbare streek, langs eenzame boerderijen, die hun daken laten weerspiegelen in zijn stroom. Hij slingert zich door een dorpje, met aan de oever het vrolijke geluid van een *Tsjechische bruiloft* (III) Je merkt dat aan de muziek, die na een aantal "trotse" paukslagen en wervelende violen plotseling een vrolijk snel en lichtgespeeld melodietje laat horen, waarbij de pauken heel strak de maat aangeven.

Dan (na een korte stilte) een lange klarinettoon. De fluit en de harp voegen zich er al gauw bij in een "geheimzinnig door elkaar wervelende melodie. Het wordt donker... De avondzon verlicht de horizon, het gejubel van het bruiloftsfeest verstomt, de maan komt op en langs de zilveren draden van haar lichtende spinsels stijgen uit de

Wees niet te verlegen om een dansje te beginnen ... Kinderen kunnen meer dan we durven te hopen !

stroom *elfen en nymfen* (IV) op voor hun nachtelijke spel, waardoor zij ongelukkige jongelingen met een verliefd hart in het verderf lokken. Verder werkt de Moldau zich, voorbij de donkere ruïnes van een burcht, somber en verzonken in de herinnering aan vroegere macht en pracht.

Verder glijdt de Moldau naar de *St. Johanneswatervallen* (V) welker maalstroom door een storm opgezweept wordt. De Moldau wordt hier tot in haar donkerste diepte omgewoeld. Het hele orkest ("tutti" staat er dan in de partituur) neemt deel aan de strijd tegen deze stroomversnelling, zoals indertijd toen dit prachtige stukje natuur nog niet had plaatsgemaakt voor een stuwdam en het Stechowice stuwmeer en de houtvlotters hier al hun krachten moesten bundelen om deze gevaarlijke wilde stroomver- snelling de baas te blijven. (zie rechts) In de muziek komt het gieren van de wind in combinatie met het beuken van de golven heel duidelijk naar voren.

De storm luwt langzamerhand. De muziek wordt rustig en de hoofdmelodie klinkt nu in een stralende majeur.

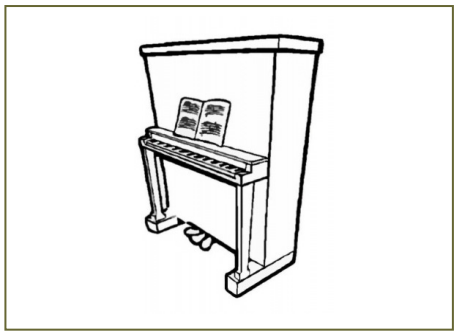

Majestueus is de *Moldau-stroom* (VI) en in deze kracht stroomt zij door naar Praag, waar zij wordt verwelkomd door het eeuwenoude *Vysehrad* , een enorme rotsvesting bij Praag In Praag is de Moldau het machtigst. Zij stroomt dwars door de stad met zijn tientallen paleizen, kerken en kathedralen onder een 7-tal bruggen door, waarvan de "Karlov Most" (Karels Brug) uit de 14de eeuw met zijn 30 standbeelden, kraampjes van kunstschilders en diverse artiesten een attractie op zich vormt. (zie foto's onder) Vandaar echter ijlt zij haar graf (De Elbe) tegemoet. Toen Smetana, die in 1874 toen hij begon aan "De Moldau", al behoorlijk doof was, de laatste noten van de partituur genoteerd had schreef hij daarbij "Ik ben volledig doof". Hij heeft dit prachtige muziekstuk, behalve in zijn eigen hoofd, dus nooit gehoord

Verwerkingen op het lied.

- Een **dansje** op het boerenthema.
- **Turven** hoeveel maal het thema (zoals in het begin) wordt gespeeld.

- Let op de **wijzigingen mineur** in **majeur** in het thema zoals in het begin. Je kan daar de leerlingen gerust op wijzen. In het eerste tot en met het vierde deel wordt het thema telkens in een kleine toonaard gespeeld (kenmerken zijn een eerder treurige melodie), in de laatste delen wordt de melodie in majeur (grote toonaard) gespeeld. Je kan echt wel heel duidelijk de verschillen opmerken. Het loont de moeite om de leerlingen te wijzen op dit item.

- Je kan gerust het **lied** Cecila aanleren.

Ik zag Cecilia komen
Langs eenen waterkant,
Ik zag Cecilia komen
Met bloemkens in haar hand,
Zy zag naer haren herder,
Den herder Floriaen,
Die ook zyn schaepkens weydde
Langs dezelfde baen.
Cecilia ging zingen;
Haer hert docht haer t'ontspringen.
Dit hoorde haren herder,
Hy kwam by haer terstond,
En kuste zyn Cecilia
Aen haren rooden mond.

- Wijs er de leerlingen ook eens op dat dit lied zeer sterk **nationalistisch** gekleurd is, Smetana is samen met Grieg een van de meest nationale componisten. Nationale muziek is muziek die als zeer volks-eigen wordt beschouwd en het eigen land / volk centraal stelt …

In bijlage op volgende bladzijde het volledige lied. Kijk ook naar de tekeningen…

Ik zag Cecilia.jpg

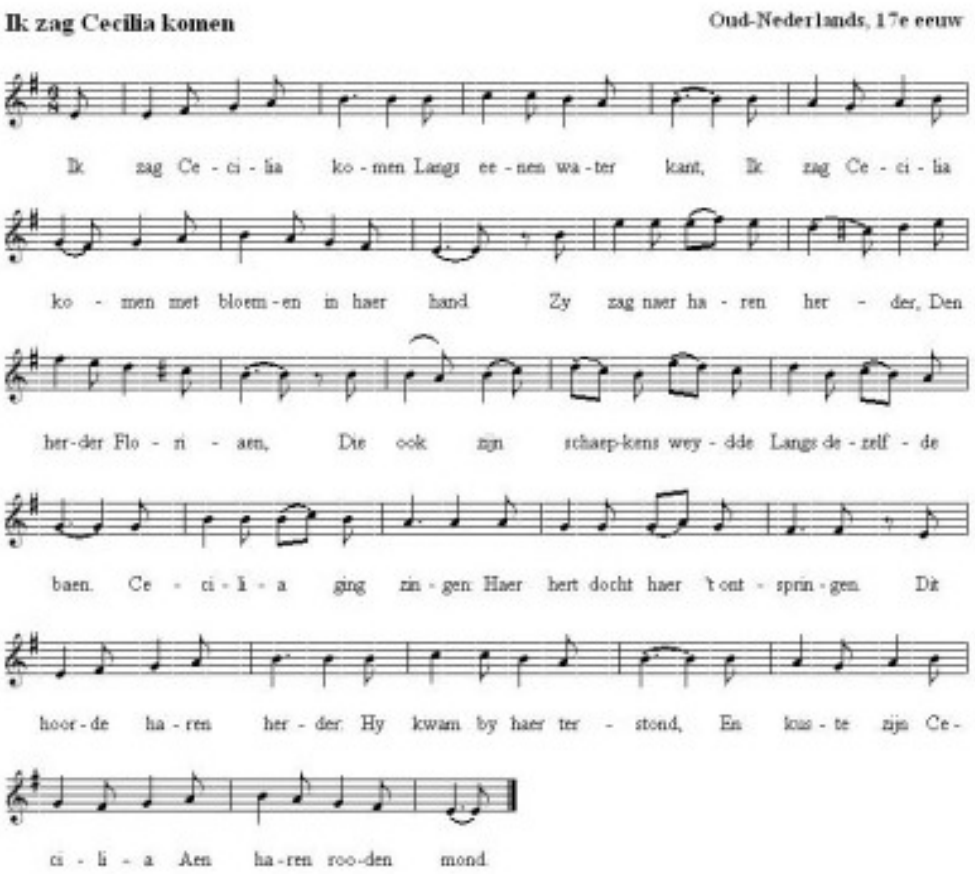

Ingescande partituur !